

Samråd den 9. november 2017 kl. 15.00-16.00

Besvarelse af samrådsspørgsmål E fra Miljø- og Fødevareudvalget:

”Statsministeren bedes redegøre for baggrunden for overførslen af fiskeriområdet fra miljø- og fødevareminister Esben Lunde Larsens ressortområde til ministeren for ligestilling og minister for nordisk samarbejde, hvilket er statsministerens prærogativ. Statsministeren bedes samtidig redegøre for, hvordan han forventer, at Folketinget vil kunne udfylde sin rolle med hensyn til kontrol af regeringsførelsen, når statsministeren på baggrund af ikke offentliggjorte oplysninger gennemfører en ministerrokade, der indebærer, at Folketinget forhindres i at stille en minister til ansvar for sit eventuelle medansvar for fejl, mangler og misinformation af Folketinget. Statsministeren bedes ligeledes forholde sig til statsrevisorernes kritik af hans offentlige omtale af: *”Rigsrevisionens beretning om kvotekonzentration i dansk fiskeri” (august, 2017), før Statsrevisorerne fik adgang til denne.”*

[Indledning]

Tak for invitationen til at komme her i dag. Det har jeg set frem til.

Som det fremgår af regeringsgrundlaget, har regeringen en vision om vækst og udvikling i hele Danmark. Fordi vækst og udvikling er forudsætningen for velfærd. Regeringen har stort fokus på, hvordan vi får skabt de bedst mulige rammer for en bæredygtig styrkelse og udvikling af fiskerierhvervet til gavn for væksten i Danmark.

Derfor lægger regeringen også afgørende vægt på, at der tages hånd om de forskellige kritikpunkter med hensyn til forvaltningen af fiskerikvoter, som Rigsrevisionen og Statsrevisorerne har rejst i sin beretning. Det er en bunden opgave at få bragt kvoteforvaltningen i orden. Og Karen Ellemann er i samarbejde med Folketingets partier allerede godt i gang med at løfte denne væsentlige opgave.

Men det er jo ikke det, som vi skal tale om i dag. Udvalget har nemlig bedt mig om at komme og redegøre for baggrunden for ressortoverførslen af fiskeriområdet den 7. august. Herunder det forhold, at jeg fandt anledning til at nævne en på det tidspunkt kommende beretning fra Rigsrevisionen i generelle vendinger [i min pressemeddelelse af samme dato] i forbindelse med ressortomlægningen.

Samrådsspørgsmålet består af tre delspørgsmål.

[Om baggrunden for overførslen af fiskeriområdet fra Miljø- og Fødevareministeriet]

Der spørges for det første til baggrunden for overførslen af fiskeriområdet fra miljø- og fødevareministeren til ministeren for fiskeri og ligestilling.

Som bekendt følger det af grundloven, at det er statsministeren, som udnævner ministrene og bestemmer ministrenes antal og forretningernes fordeling imellem dem.

Og lad mig starte med at slå fast, at der sådan set ikke kan stilles nogen krav til begrundelsen, når statsministeren vælger at benytte sig af sit prærogativ efter grundloven til fx at ændre forretningernes fordeling imellem ministrene.

Men når jeg som statsminister bruger mit prærogativ efter grundloven til at træffe beslutning om at gennemføre en ressortændring, sker det selvsagt efter nøje overvejelser. Og efter en samlet vurdering af, hvordan regeringsarbejdet bedst varetages.

Og som det fremgik af den pressemeddelelse, som jeg udsendte den 7. august i anledning af ressortomlægningen, fandt jeg det af flere grunde hensigtsmæssigt at flytte ressortansvaret for fiskeriområdet fra miljø- og fødevareministeren til ministeren for fiskeri og ligestilling – og samtidig oprette en selvstændig fiskeristyrelse.

Først og fremmest var der en beretning fra Rigsrevisionen på vej. Den tegnede et alvorligt billede af Miljø- og Fødevareministeriets forvaltning af fiskekvoter siden indførslen af omsættelige kvoter i 2002. Der har i den

undersøgte periode været ni ministre, som har haft ansvaret for fiskeriområdet.

Rigsrevisionens kritik angik grundlæggende to forhold:

For det første at der ikke var fastsat regler, der understøtter, at kvoterne ikke koncentrerer på for få hænder. Og desuden ikke fastsat konkrete mål for, hvornår kvoterne var koncentreret på for få hænder.

For det andet var der ikke etableret et system, der sikrer en forvaltning, hvor ministeriet kan opgøre den enkelte fiskers kvoteandele korrekt. Det betød, at fiskere i nogle tilfælde har overskredet loftet for deres kvote.

[Af konklusionen i Rigsrevisionens beretning fremgår bl.a. følgende:
”Samlet set vurderer Rigsrevisionen, at ministeriet i en årrække har anvendt ufuldstændige data, skiftende beregningsgrundlag og forkerte registreringer af kvotehandler og kvoteejerskab ved opgørelsen af koncentrationen for IOK-kvoterne. Samtidig er det blevet muligt at bytte kvoter væk, der burde have talt med ved opgørelsen af kvotekoncentrationen via internationale kvotebytter. Dette har medført, at hverken ministeriet eller offentligheden har fået et retvisende billede af kvotekoncentrationen.”]

Det var derfor min vurdering i begyndelsen af august, at der var et presserende behov for at få ryddet op. Og at et skærpet og vedvarende politisk fokus var en afgørende forudsætning for det arbejde. Et politisk

fokus, som jeg er overbevist om, at ministeren for fiskeri og ligestilling kan give området.

Et andet vigtigt formål med ressortomlægningen – og placeringen i Udenrigsministeriet under ministeren for fiskeri og ligestilling – var, at dansk fiskeri er udfordret af Brexit, idet der landes store mængder fisk i britisk farvand. Et formål var derfor også at styrke fokus på de internationale alliancer, så hele rigsfællesskabet kommer stærkt ud af Brexit-forhandlingerne – også på fiskeriområdet.

Og så muliggjorde ressortomlægningen en frisk start på samarbejdet med Folketingets Miljø- og Fødevarerudvalg. Et samarbejde der i den seneste tid for ud for ressortomlægningen – tror jeg de fleste vil kunne se – ikke havde været tilstrækkeligt tillidsfuldt. Det var ikke en situation, som hverken regeringen, Folketinget eller dansk fiskeri var tjent med.

Og jeg er meget tryk ved, at Karen Ellemann er godt i gang med at løfte den væsentlige opgave med at få bragt orden i fiskekvoteforvaltningen og formidle et tillidsfuldt samarbejde med Folketingets Miljø- og Fødevarerudvalg. Så vi kan arbejde sammen om at sikre de bedst mulige rammer for en styrkelse og udvikling af fiskerierhvervet til gavn for væksten i hele Danmark. Samtidig kan Karen Ellemann give området et vedvarende og stærkt politisk fokus.

Så for at opsummere i forhold til det første spørgsmål var der altså flere gode grunde til, at jeg som statsminister traf beslutningen om ressortoverførslen af fiskeriområdet. Og det redegjorde jeg for i den pressemeddelelse, som blev udsendt den 7. august.

[Statsministeren har afskåret Folketinget fra at kunne føre kontrol med regeringen]

Der spørges for det andet til, hvordan jeg forventer, at Folketinget vil kunne udfylde sin rolle med hensyn til kontrol af regeringsførelsen, når jeg på baggrund af ikke-offentliggjorte oplysninger gennemfører en ministerrokade, der indebærer, at Folketinget forhindres i at stille en minister til ansvar.

Spørgsmålet forekommer mig at bygge på en antagelse om, at jeg som statsminister burde have afholdt mig fra at gennemføre ressortoverførslen af fiskeriområdet, indtil Rigsrevisionens beretningsudkast var blevet færdigbehandlet af Rigsrevisorerne, behandlet af Statsrevisorerne, oversendt til Folketinget og herefter offentliggjort – og eventuelt vente et tidsrum til Folketinget havde overvejet sagen.

Det er naturligvis ikke en holdbar antagelse.

Grundlovens ordning er som allerede nævnt den, at det er statsministerens prerogativ at bestemme ministrenes antal og forretningernes fordeling imellem dem. Det gælder ubetinget.

I forbindelse med overvejelser om en mulig ressortændring vil jeg som statsminister naturligvis kunne inddrage al til rådighed værende viden. Herunder også oplysninger modtaget inden for rammerne af den kutyme, som har dannet sig med, at Rigsrevisionen sender beretningsudkast i høring inden afgivelse til Folketinget.

Dét spørgsmål skal jeg vende tilbage til om lidt.

Samtidig står jeg uforstående over for synspunktet om, at min beslutning om at overføre ressortansvaret for fiskeriområdet på det pågældende tidspunkt skulle have forhindret Folketinget i at føre kontrol med regeringen. Det mener jeg ganske enkelt ikke er en rigtig påstand at komme med.

Nu er jeg udmærket godt opmærksom på, at det er mig, som er kaldt i samråd, og som derfor også forventes at besvare udvalgets spørgsmål, men jeg får egentlig lyst til at stille et enkelt modspørgsmål: Hvilke kontrolredskaber er det helt præcist, som spørgeren mener, at Folketinget skulle være forhindret i at gøre brug af som konsekvens af beslutningen om at flytte fiskeriområdet?

Sagen er jo den, at Folketinget både før og efter ressortoverførslen af fiskeriområdet har haft fuldstændig de samme muligheder for at føre kontrol med regeringen. Så Folketinget er efter min opfattelse ikke blevet forhindret i at kunne føre kontrol med regeringen som følge af min beslutning om at ressortoverføre ansvaret for fiskeriområdet.

Folketinget er fx ikke afskåret fra at stille uddybende spørgsmål til ministeren for fiskeri og ligestilling om Miljø- og Fødevareministeriets forvaltning af området siden 2002, hvor ni ministre har haft ansvaret for fiskeri. Ligesom ressortomlægningen ikke forhindrer Folketinget i at følge op på Rigsrevisionens beretning og det helt nødvendige oprydningsarbejde, som Karen Ellemann er i gang med.

Og ressortomlægning rokker selvsagt ikke ved, at Esben Lunde Larsen – som var minister for fiskeriområdet på tidspunktet, hvor beretningen kom – har et ansvar for ministeriets håndtering af kvoteforvaltningen i sin ministerperiode. Helt ligesom alle de øvrige [otte] ministre på området gennem årene har haft et ansvar for ministeriets mangelfulde forvaltning af området.

[Statsrevisorernes kritik af statsministerens omtale af beretningsudkastet fra Rigsrevisionen]

Den tredje og sidste del af samrådsspørgsmålet knytter sig til den omstændighed, at jeg fandt anledning til at nævne den på det tidspunkt kommende beretning fra Rigsrevisionen i generelle vendinger [i min pressemeddelelse af 7. august] i forbindelse med overførslen af ressortansvaret for fiskeriområdet.

Som jeg anførte over for Præsidiumet [i et brev af 29. september 2017 til Folketingets formand], er jeg enig med Statsrevisorerne i, at kutymen med, at Rigsrevisionen sender beretningsudkast i høring hos ministeriet forud for beretningens afgivelse til Folketinget, er velfungerende. Kutymen bidrager til at sikre, at de endelige beretninger, som Statsrevisorerne afgiver, fremstår retvisende og fuldstændige. Det har alle parter – herunder Folketinget og regeringen – en fælles interesse i.

Jeg er også enig i, at der til den nævnte kutyme knytter sig en almindelig praksis om, at beretningsudkastet behandles fortroligt af ministeriet, som modtager udkastet i høring.

Og efter min mening falder det inden for rammerne af kutymen, at en minister eller et ministerium i relevant omfang drøfter – herunder eventuelt også udveksler – et beretningsudkast med andre ministre eller ministerier. Det var også tilfældet i den konkrete sag, hvor Statsministeriet modtog beretningsudkastet fra Miljø- og Fødevarerministeriet.

Som sagt er det statsministerens prerogativ at bestemme ministrenes antal og forretningernes fordeling imellem dem, ligesom jeg som statsminister i forbindelse med overvejelser om en mulig ressortændring kan inddrage al til rådighed værende viden. Det gælder også i forhold til det beretningsudkast, som Statsministeriet modtog fra Miljø- og Fødevarerministeriet inden for rammerne af kutymen.

Når jeg i forbindelse med min beslutning om at overføre ressortansvaret for fiskeriområdet fandt anledning til at nævne den på det tidspunkt kommende beretning fra Rigsrevisionen i generelle vendinger, var det sådan set fordi, jeg mente, at det var mest redeligt også at nævne den, når den nu – sammen med de andre forhold, som jeg har beskrevet – rent faktisk var medvirkende til beslutningen.

Jeg har også med tilfredshed noteret mig, at Folketingets Præsidium over for Statsrevisorerne [i et brev af 26. oktober 2017 til Peder Larsen] har anført, at det er ”en naturlig del af en regerings funktionsmåde, at der kan udveksles oplysninger mellem de forskellige ministerier om aktuelle sager”. Og at det derfor ikke ”i sig selv bør føre til kritik”, at Statsministeriet blev gjort bekendt med de foreløbige konklusioner i Rigsrevisionens beretning.

Samtidig medgiver Præsidiets, at ”det efter grundloven tilkommer statsministeren at bestemme ministrenes antal og forretningernes fordeling

imellem dem”. Og at der ”næppe kan opstilles nogen begrænsninger i forhold til, hvilke foreliggende oplysninger statsministeren må gøre brug af ved sine beslutninger herom”.

Endelig er jeg glad for, at Præsidiet har den opfattelse, at ”det generelt er ønskeligt, at de begrundelser, som statsministeren offentligt fremfører for sine beslutninger, stemmer overens med de virkelige bevæggrunde”. Det er jeg helt enig i – og det var som bekendt også baggrunden for, at jeg i generelle vendinger valgte at henvise til den på det tidspunkt kommende beretning fra Rigsrevisionen.

Og så er vi vel egentlig tilbage til spørgsmålet om, hvorvidt selve den omstændighed, at jeg som statsminister – i øvrigt inden for rammerne af den etablerede kutyme – er blevet bekendt med Rigsrevisionens beretningsudkast, burde have afholdt mig fra at udøve mit prærørogativ efter grundloven til at ændre på fordelingen af ressortområderne mellem ministrene, når jeg finder det nødvendigt.

Det er selvfølgelig ikke tilfældet. Der kan ikke med rimelighed stilles krav om, at jeg skulle vente med at tage hånd om udfordringerne ved ikke at gennemføre ressortændringerne på fiskeriområdet, indtil det grundige revisionsarbejde med forvaltningen af fiskekvoter var helt afsluttet. Når nu det stod klart for mig, at Rigsrevisionens foreløbige konklusioner krævede handling.

Lad mig slå fast, at Rigsrevisionen og Statsrevisorerne efter min opfattelse indtager en central rolle i den parlamentariske kontrol med den til enhver tid siddende regering. Og regeringen har intet ønske om at foretaget sig noget, som skulle kunne bidrage til at underminere den kontrol med regeringsførelsen, som både Rigsrevisionen og Statsrevisorerne udfører på vegne af Folketinget.

Men det mener jeg heller ikke, at der har været tale om i den konkrete sag. Rigsrevisionen har afgivet sin beretning til Statsrevisorerne. Statsrevisorerne har på baggrund af beretningen udtalt kritik af Miljø- og Fødevareministeriets forvaltning af fiskekvoter. Og ressortoverførslen har ikke forhindret nogen i at kunne forholde sig til Rigsrevisionens beretning eller i øvrigt følge op på den.

Og så er det vigtigt for mig at understrege, at regeringen jo heller ikke forud for offentliggørelsen af beretningen om forvaltningen af fiskekvoter på nogen måde offentligt har forsøgt at imødegå konklusionerne i beretningsudkastet.

Tværtimod har regeringen lyttet til den kritik, som er blevet rejst. Og resolut draget de fornødne konsekvenser ved at omlægge ressortansvaret for fiskeriområdet – og oprette en selvstændig fiskeristyreelse. Netop det er faktisk grunden til, at vi sidder her i dag.

[Afslutning]

Sammenfattende er det min opfattelse, at beslutningen om at overføre ressortansvaret for fiskeriområdet – under de givne omstændigheder – blev truffet på den mest hensigtsmæssige måde. Og at beslutningen ikke har medvirket til at underminere Folketingets kontrol med regeringen eller den parlamentariske kontrol, som Rigsrevisionen og Statsrevisorerne udfører på Folketingets vegne.

Tak for ordet.